

I N T R A V A L

bureau voor onderzoek & advies

**EVALUATIE
CAMERATOEZICHT
DAG- EN NACHTOPVANG
DE KLOMP**

COLOFON

© St. INTRAVAL

Postadres:
Postbus 1781
9701 BT Groningen
E-mail info@intraval.nl

www.intraval.nl

Kantoor Groningen:
St. Jansstraat 2C
Telefoon 050 - 313 40 52
Fax 050 - 312 75 26

Kantoor Rotterdam:
Goudsesingel 184
Telefoon 010 - 425 92 12
Fax 010 - 476 83 76

Juni 2008, 2^e druk

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Tekst: drs. J. Snippe, A. Beelen Msc., drs. R. Nijkamp, drs. B. Bieleman
Opmaak: A. Beelen
Druk: Repro GMW
Opdrachtgever: Gemeente Heerlen

ISBN 978 90 8874 031 2

INHOUDSOPGAVE

	Pagina	
Hoofdstuk 1	Inleiding	1
	1.1 Achtergrond	1
	1.2 Probleemstelling	2
	1.3 Onderzoeksopzet	2
	1.4 Leeswijzer	4
Hoofdstuk 2	Bewoners en ondernemers	5
	2.1 Veiligheidsbeleving	5
	2.2 Criminaliteit en overlast	6
	2.3 Toezicht	9
	2.4 Verwachtingen en ervaringen cameratoezicht	11
	2.5 Verwachtingen en ervaringen De Klomp	12
	2.6 Mening geïnterviewden	15
Hoofdstuk 3	Registratiegegevens	17
Hoofdstuk 4	Conclusies	19
	Geraadpleegde literatuur	23
Bijlage	Onderzoeksmethoden en respons	25

1. INLEIDING

In de gemeente Heerlen is begin 2006 aan de Klompstraat een dag- en nachtopvang voor verslaafde dak- en thuislozen gevestigd (De Klomp). Tevens is rond deze dag- en nachtopvang cameratoezicht ingevoerd teneinde de veiligheid in dit gebied te verbeteren.

Uit de evaluatie van het cameratoezicht in het centrum van Heerlen blijkt dat de veiligheidssituatie na plaatsing van de camera's eind 2003 is verbeterd (Snippe e.a. 2005). Bewoners en ondernemers voelen zich veiliger en ervaren minder overlast en mijden minder plekken in het centrum. Het cameratoezicht is ook een goed hulpmiddel voor de politie bij de opsporing van delicten en het voorkomen van overlast.

De algemene doelstelling van het cameratoezicht luidt: "door middel van het toezicht houden door gebruik te maken van camera's worden openbare orde problemen voorkomen en vroegtijdig gesignaleerd en kunnen strafbare feiten worden opgelost. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan het terugdringen en voorkomen van onveiligheidsgevoelens in de gemeente Heerlen" (Gemeente Heerlen 2002). Het uiteindelijke doel is de verbetering van de leefbaarheid en veiligheid in Heerlen. Voorafgaand aan het cameratoezicht blijkt uit een in 2003 gehouden bewonersenquête dat de helft (51%) van de bewoners van Heerlen zich wel eens onveilig voelt (www.parkstad-limburg.nl). Dit is meer dan het landelijk gemiddelde van 28%.¹

Na de ingebruikname van dag- en nachtopvang De Klomp en de invoering van het cameratoezicht wil de gemeente de volgende resultaten bereiken: verhogen van de leefbaarheid en veiligheid; verbeteren van de veiligheidsgevoelens van bewoners, ondernemers, werknemers en winkelend publiek; verkrijgen van beelden voor ondersteunend bewijsmateriaal bij opsporingsonderzoek; verminderen van het aantal incidenten en van overlast in het algemeen; en vroegtijdig signaleren van incidenten.

1.1 Achtergrond

De komst van de dag- en nachtopvang De Klomp en het cameratoezicht zijn maatregelen die zijn genomen in het kader van Operatie Hartslag. Dit is een programma waarbinnen een groot aantal samenhangende maatregelen worden uitgevoerd gericht tegen de drugsoverlast die is verbonden aan de aanwezige harddrugscene in Heerlen. Operatie Hartslag is een succesvol, meermaal bekroond project dat zich sinds de start in 2001 heeft ontwikkeld tot een 'best practise' wat betreft de bestuurlijke aanpak van een complex probleem als drugsoverlast (gemeente Heerlen 2005). Hoewel de drugsoverlast in het centrum van Heerlen tot een beheersbaar niveau is teruggebracht is er voor gekozen Operatie Hartslag met minimaal twee jaar te verlengen. Daarnaast is het cameratoezicht uitgebreid naar het gebied rond De Klomp. Dit gebied sluit naadloos aan op het cameragebied in het centrum van Heerlen.

¹ Uit de tweejaarlijkse metingen van de landelijke Politiemonitor Bevolking blijkt dat in 2003 landelijk ruim een kwart (28%) van de bevolking zich wel eens onveilig voelt (Politiemonitor 2003). Dit percentage ligt significant lager dan in 2001 (29%) en zelfs lager dan ooit in de politiemonitor is gemeten. De daling doet zich reeds voor sinds 1999.

Om de ingebruikname van De Klomp te evalueren en de resultaten van het cameratoezicht na te gaan, heeft de gemeente voorafgaand aan de proef in het najaar van 2005 een nulmeting laten verrichten. Precies twee jaar later, in het najaar van 2007, heeft een vervolgmeting plaatsgevonden. Beide metingen zijn uitgevoerd door onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL. In dit eindrapport worden de resultaten van de metingen besproken.

1.2 Onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen van het evaluatieonderzoek luiden als volgt:

Wat is de aard en omvang van de criminaliteit en overlast voorafgaande aan en na ingebruikname van de dag- en nachtopvang De Klomp?

Uit het voorgaande komen de volgende thema's voor de evaluatie van het cameratoezicht en de ingebruikname van de dag- en nachtopvang naar voren:

- (on)veiligheidsgevoelens;
- gewelds- en vermogensdelicten;
- (drugs)overlast;
- werkzaamheden politie en uitvoerders cameratoezicht;
- verwachtingen over en ervaringen met cameratoezicht;
- verwachtingen over en ervaringen met De Klomp.

1.3 Onderzoeksopzet

Belangrijk bij een goede evaluatie van cameratoezicht of de ingebruikname van een voorziening zoals De Klomp is een meting voorafgaande aan de invoering ervan. Deze nulmeting legt de uitgangssituatie vast. Met de herhalingsmeting twee jaar na de invoering van beide maatregelen zijn de veranderingen vast te stellen. In deze rapportage zijn de gevoelens van (on)veiligheid, slachtofferschap, ooggetuige, ervaren overlast en geregistreerde gewelds- en overlastincidenten voor en na de ingebruikname van De Klomp en de introductie van het cameratoezicht vergeleken. Om na te gaan of hierbij sprake is van daadwerkelijke verschillen is gekeken of de verschillen statistisch significant zijn, dat wil zeggen dat ze niet op toeval berusten. Dit betekent dat in sommige gevallen de percentages tussen beide metingen weliswaar verschillen, maar dat het gemeten verschil of te gering is of gebaseerd is op een te beperkt aantal respondenten om van betrouwbare, daadwerkelijk statistisch significante verschillen te kunnen spreken. Voor het berekenen van de significantie is gebruik gemaakt van chi-kwadraat (voor het toetsen van verschillen in proporties van dichotome variabelen tussen voor- en nameting) en t-toetsen (voor het toetsen van gemiddelde scores tussen voor- en nameting).

Methoden

Het evaluatieonderzoek bestaat uit enkele samenhangende onderdelen, waarbinnen diverse onderzoeksmethoden en -technieken zijn toegepast. De kern van het onderzoek bestaat uit een herhaalde enquête onder de direct betrokkenen (bewoners en ondernemers) rond De Klomp en in De Witte Wijk.

De Witte Wijk wordt gescheiden van het gebied rond de dag- en nachtopvang door de spoorlijn Heerlen-Kerkrade. De enquêtes onder de bewoners en ondernemers zijn aange-

vuld met registratiegegevens van de politie. Daarnaast zijn interviews gehouden met medewerkers van politie, gemeente en stadstoezicht.

Enquêtes bewoners

Onder de bewoners rond de dag- en nachtopvang en van de Witte Wijk zijn aselechte steekproeven getrokken. Hiervoor is gebruik gemaakt van de gegevens van Cendris. Zij beheren het databestand waarin alle postafgiftepunten in Nederland zijn geregistreerd en kunnen deze aanvullen met namen en telefoonnummers van de bewoners op die adressen. De bewoners zijn, voor zover mogelijk, telefonisch benaderd. Indien het telefoonnummer niet bekend is, zijn de enquêteurs bij de bewoners langsgegaan om de vragenlijst ter plekke af te nemen. Bij bewoners die herhaaldelijk niet thuis bleken te zijn of de deur niet openden waren is een brief met vragenlijst en retourenvelop in de brievenbus gedaan.

In totaal zijn in 2005 145 bewoners geënquêteerd en in 2007 116 bewoners geënquêteerd. De verdeling tussen de beide gebieden is niet gelijk. Rond De Klomp zijn ongeveer twee keer zoveel bewoners geënquêteerd als in de Witte Wijk. De respons is redelijk hoog en bedraagt voor beide metingen ongeveer 60%.

Bij bewoners is voornamelijk geïnformeerd naar: de veiligheidsbeleving; overlast; geweld- en vermogensdelicten; slachtofferschap; verwachtingen van c.q. ervaringen met het camera-toezicht; en verwachtingen van c.q. ervaringen met de dag- en nachtopvang.

Enquêtes ondernemers

De ondernemers zijn door de enquêteurs op de werkplek benaderd, waar ter plekke een vragenlijst is afgenomen. De vragenlijst is beantwoord door de bedrijfsleider, de eigenaar van de zaak of een vaste medewerker. De vragen voor de ondernemers gaan met name in op: ervaringen met het cameratoezicht; ervaringen met De Klomp; de veiligheid in en rondom de zaak; en aantallen en soorten gewelds- en vermogensdelicten; maatregelen die zij hebben genomen ter verbetering van de veiligheid in en rondom hun zaak; het gedrag van de bezoekers; de sfeer in de zaak en de sfeer op straat.

Het aantal ondernemers in het gebied is te klein om een aselechte steekproef te trekken. Alle ondernemers rond De Klomp zijn meegenomen in beide metingen. In 2005 zijn acht van de in totaal negen ondernemers bevraagd en in 2007 drie. In 2007 stonden twee panden leeg, maar is de respons onder de ondernemers enigszins lager. De aantallen afgenomen enquêtes zijn echter gering. Het aantal is ook te klein om mogelijke veranderingen in de antwoorden statistisch te toetsen. Daarom zijn voor de evaluatie van De Klomp en het cameratoezicht de enquêteresultaten van de ondernemers en bewoners samengevoegd.

Registratiegegevens

In de twee jaren na de invoering van het cameratoezicht zijn bij de politie Heerlen cijfers verzameld over incidentmeldingen van diefstallen, geweldsincidenten, vandalisme en overlastincidenten in de cameragebieden. Door een vergelijking met de cijfers van 2004 en 2005, de jaren voorafgaande aan, en 2006 en 2007, de jaren na de ingebruikname van de dag- en nachtopvang en de invoering van het cameratoezicht, kunnen ontwikkelingen in criminaliteit en overlastmeldingen worden vastgesteld.

Gesprekken sleutelinformanten

Voor de procesevaluatie over de samenwerking tussen politie, stadstoezicht en gemeente zijn twee jaren na invoering van het cameratoezicht gesprekken gevoerd met medewerkers van de betrokken organisaties. Tijdens de gesprekken is ingegaan op ontwikkelingen in criminaliteit, overlast en leefbaarheid en op daders en slachtoffers van (gewelds)incidenten

rond De Klomp. Daarnaast is aandacht besteed aan de samenwerking tussen de betrokken partijen en de knelpunten die zich hebben voorgedaan.

1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de resultaten van de enquêtes onder de bewoners en ondernemers. Er wordt aandacht besteed aan de (on)veiligheidsbeleving, misdrijven waarvan men slachtoffer is geweest, overlast die zij hebben ervaren, de ervaringen met het optreden van de politie, de meningen over het cameratoezicht en de meningen over de dag- en nachtopvang. Daarna worden in hoofdstuk 3 de ontwikkelingen in incidentmeldingen bij de politie in de gemeente Heerlen besproken. Tenslotte worden in hoofdstuk 4 de conclusies weergegeven.

2. BEWONERS EN ONDERNEMERS

In dit hoofdstuk worden de resultaten gepresenteerd van de meting onder de bewoners en ondernemers in het cameragebied rond dag- en nachtopvang De Klomp voorafgaand aan de ingebruikname van het opvangcentrum en de invoering van het cameratoezicht en de meting twee jaar later. Achtereenvolgens wordt ingegaan op de (on)veiligheidsbeleving van de bewoners en ondernemers, misdrijven waarvan zij slachtoffer zijn geweest, de overlast die zij hebben ervaren, de ervaringen met het optreden van de politie, de meningen over het dag- en nachtopvangcentrum en het cameratoezicht en de verwachtingen van c.q. de ervaringen met (de bewoners van) De Klomp en het cameratoezicht.

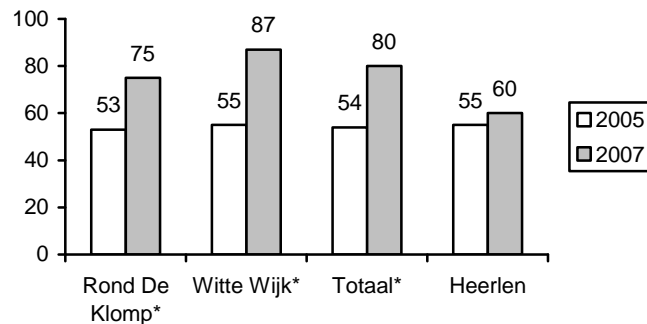
2.1 Veiligheidsbeleving

In deze paragraaf worden de gevoelens van (on)veiligheid van de geënquêteerde bewoners en ondernemers rond De Klomp en in de Witte Wijk beschreven.

Eigen woon- of werkomgeving

De gevoelens van veiligheid van de geënquêteerde bewoners en ondernemers zijn na de invoering van het cameratoezicht significant toegenomen (figuur 2.1). In 2005 voelde 54% zich veilig in hun eigen woon- of werkomgeving en in 2007 is dit 80%. De stijging van de veiligheidsbeleving rond De Klomp is vergeleken met de gehele gemeente Heerlen relatief groot. In de gemeente Heerlen voelde in 2005 55% van de bewoners zich veilig in de eigen buurt, terwijl in 2007 is dit gestegen tot 60% (www.parkstad-limburg.nl).

Figuur 2.1 Veilig voelen rond De Klomp en in Witte Wijk in 2005 en 2007, in %

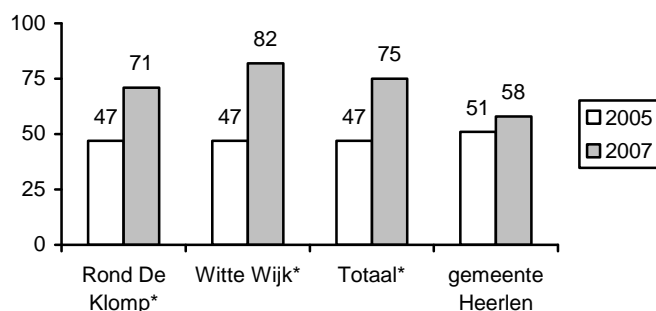

* Significant verschil ($p < 0,05$) tussen 2005 en 2007

Algemeen

Er is tevens gevraagd naar het algemene gevoel van veiligheid, waarbij niet aan een specifieke locatie is gerefereerd. Ook hier geldt dat significant meer bewoners en ondernemers aangeven zich altijd veilig te voelen (figuur 2.2). De stijging van het algemene veiligheidsgevoel is ongeveer even sterk als die bij veiligheidsgevoelens in het eigen woon- of werkgebied. De toename in veiligheidsgevoelens is bij de bewoners van de Witte Wijk sterker dan bij de bewoners en ondernemers rond De Klomp en aanzienlijk sterker dan gemiddeld in de gemeente Heerlen (www.parkstad-limburg.nl). De algemene veiligheidsbeleving is voor heel Heerlen gestegen van 51% in 2005 tot 58% in 2007.

Figuur 2.2 Veilig voelen in het algemeen in 2005 en 2007, in %

* Significant verschil ($p < 0,05$) tussen 2005 en 2007

Uit onderzoek van Boers (2008) naar factoren die de veiligheidsbeleving beïnvloeden blijkt dat met name de inschatting van de kans slachtoffer te worden van criminaliteit en overlast de veiligheidsbeleving sterk beïnvloed. Hoe hoger de perceptie van criminaliteit en overlast in de buurt hoe onveiliger bewoners zich voelen. Ook slachtofferschap draagt bij aan de veiligheidsbeleving. Daarnaast zijn er factoren, zoals vertrouwen in de buurt, zelfredzaamheid en leefbaarheid van de buurt die een positief effect hebben op veiligheidsbeleving. Hoe sterker het vertrouwen in de buurt, hoe veiliger bewoners zich voelen. Het vertrouwen in de buurt hangt samen met medebewoners, maar ook met bezoekers en ondernemers en het niveau van toezicht.

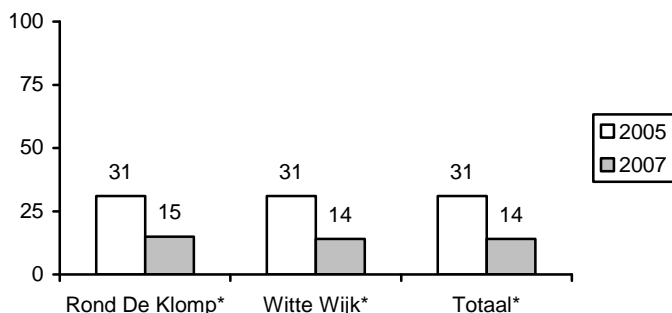
2.2 Criminaliteit en overlast

De bewoners en ondernemers is eveneens gevraagd hoe vaak zij rond dag- en nachtopvang De Klomp slachtoffer zijn geweest van vandalisme, geweld of agressie en tevens hoe vaak zij dit zelf hebben gezien (ooggetuige van zijn geweest). Indien zij slachtoffer van een misdrijf zijn geweest is vervolgens gevraagd of zij daar ook aangifte van hebben gedaan. Tevens is gevraagd in hoeverre zij overlast hebben ervaren, zowel voorafgaande als na invoering van het cameratoezicht.

Slachtofferschap

Het percentage bewoners en ondernemers dat aangeeft in 2007 slachtoffer te zijn geweest van agressie of geweld is met de ruim de helft gedaald ten opzichte van het percentage in 2005 (figuur 2.3). De verhoudingen hierin zijn aan beide kanten van het spoor ongeveer gelijk. Indien een respondent heeft aangegeven dat hij of zij inderdaad slachtoffer is geweest van agressie, geweld of vandalisme, is de vraag gesteld of hiervan aangifte is gedaan. Van de geënquêteerde bewoners en ondernemers die slachtoffer zijn geweest, heeft 65% geen aangifte gedaan in 2007. Dit percentage is ten opzichte van 2005 afgenomen (73% in 2005).

Figuur 2.3 Slachtoffer van voorval of misdrijf rond De Klomp en in Witte Wijk in 2005 en 2007, in %

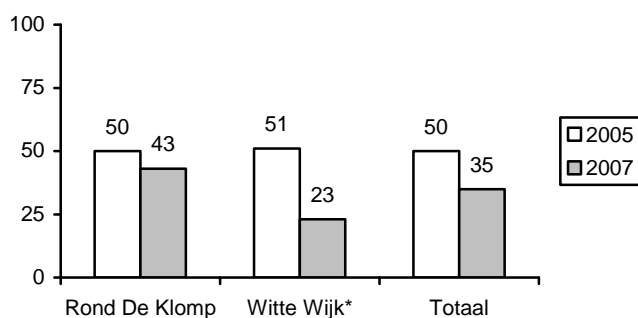

* Significant verschil ($p < 0,05$) tussen 2005 en 2007

Ooggetuige

De percentages van bewoners en ondernemers die wel eens getuige zijn geweest van een voorval of misdrijf zijn in 2007 gedaald (figuur 2.4). Bij de bewoners van de Witte Wijk is het verschil hierin significant.

Figuur 2.4 Ooggetuige voorval of misdrijf rond De Klomp en in Witte Wijk in 2005 en 2007, in %

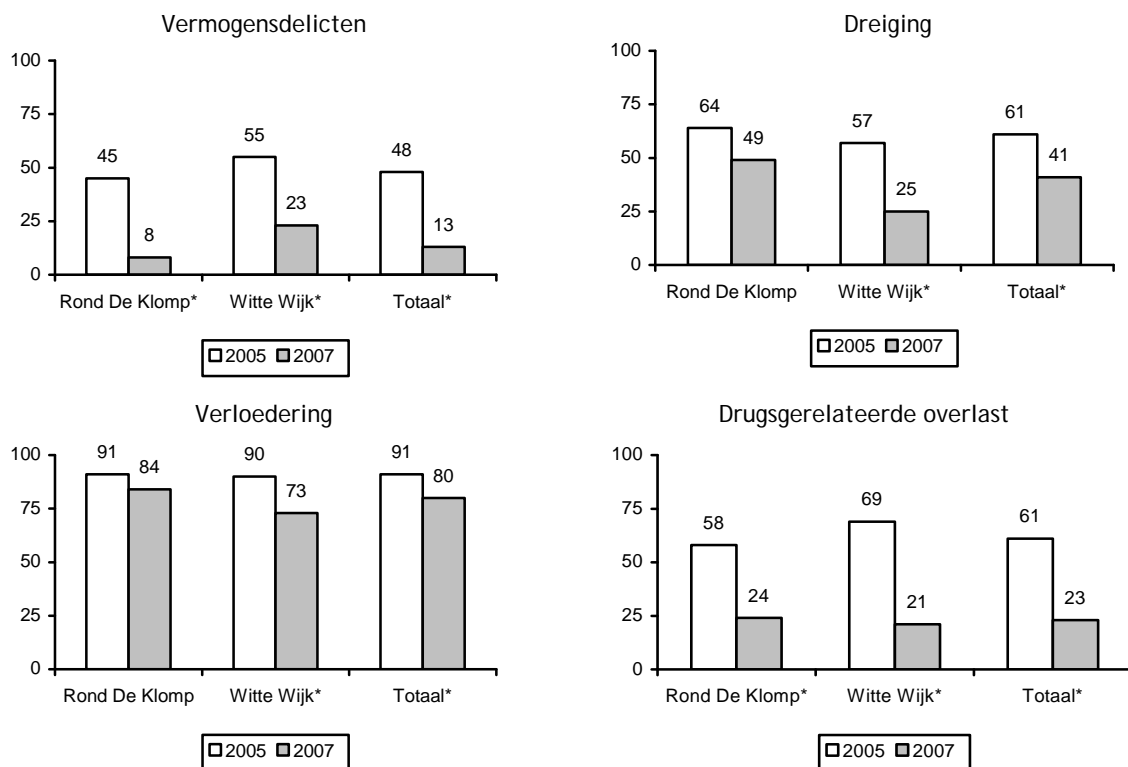
* Significant verschil ($p < 0,05$) tussen 2005 en 2007

Voorvallen

De bewoners en ondernemers is verder gevraagd om van verschillende voorvallen en misdrijven aan te geven of die naar hun mening voorkomen in hun woon- of werkomgeving. In figuur 2.5 zijn de voorvallen en misdrijven onderverdeeld in vier groepen: vermogensdelicten (fietsendiefstal; diefstal uit auto's; beschadiging/ vernieling auto's; inbraak in woningen); dreiging (bedreiging; verbale agressie; dronken mensen op straat; vrouwen en mannen die op straat worden lastig gevallen; geweldsdelicten); verloedering (overlast groepen jongeren; bekladding van muren of gebouwen; vernieling telefooncellen/ bushokjes; hondenpoep op straat; rommel op straat; gebruik van alcohol op straat; geluidsoverlast); en drugsgelateerde overlast (gebruik van drugs op straat; handel in drugs; overlast van verslaafden op straat; straatprostitutie).

Volgens de bewoners en ondernemers is er in 2007 sprake van een daling van de voorvallen en misdrijven in hun woon- of werkomgeving (figuur 2.5) ten opzicht van 2005. De respondenten hebben van alle delicten significant minder aangegeven dat dit voorkomt. Vermogensdelicten nemen het sterkst af rond De Klomp. Voorvallen van dreiging of verloedering en drugsgelateerde voorvallen nemen het sterkst af in de Witte Wijk.

Figuur 2.5 Veel voorkomende voorvallen of misdrijven rond De Klomp en in Witte Wijk in 2005 en 2007, in %

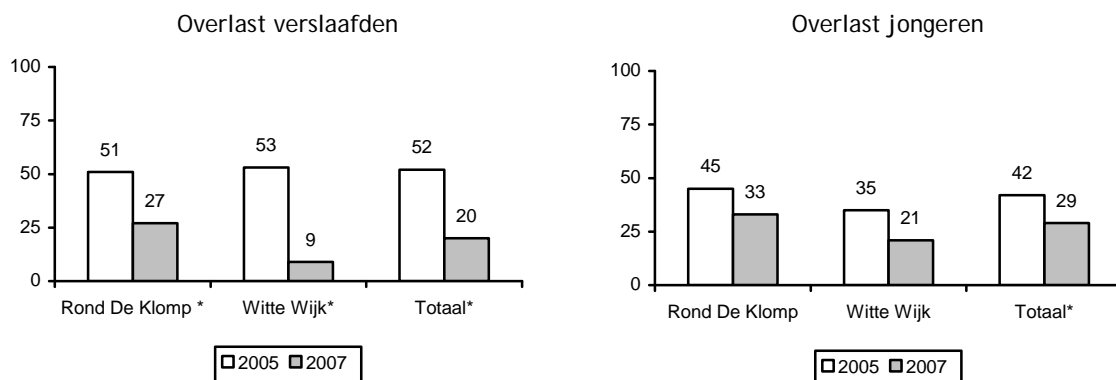

* Significant verschil ($p < 0,05$) tussen 2005 en 2007

Ervaren hinder

Vervolgens is gevraagd of bewoners en ondernemers hinder hebben ondervonden van drugsverslaafden en jongeren. Uit de vergelijking van de metingen blijkt dat bewoners en ondernemers rond De Klomp en in de Witte Wijk significant minder overlast ervaren van verslaafden (figuur 2.6). In 2005 geeft ongeveer de helft van de respondenten (51%) rond De Klomp aan overlast te ervaren van verslaafden. In 2007 is dit door ruim een kwart (27%) van de respondenten aangegeven. In de Witte Wijk is het aantal bewoners dat hinder ervaart van verslaafden nog sterker gedaald, van 53% in 2005 naar 9% in 2007. Ook van jongeren ervaren de respondenten in 2007 significant minder overlast dan in 2005. Al is deze daling minder groot dan bij de ervaren overlast van verslaafden.

Figuur 2.6 Ervaren overlast van gedrag jongeren en verslaafden rond De Klomp en in Witte Wijk in 2005 en 2007, in %

* Significant verschil ($p < 0,05$) tussen 2005 en 2007

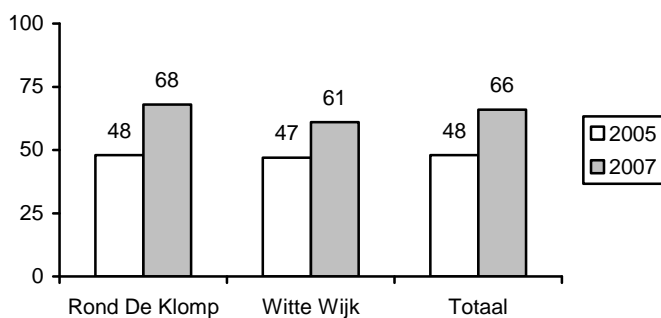
2.3 Toezicht

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de mening van de bewoners en ondernemers over het optreden van politie en toezichthouders rond De Klomp en in de Witte Wijk. Tevens wordt de houding van de respondenten tegenover het cameratoezicht in dit gebied besproken.

Optreden politie en toezichthouders

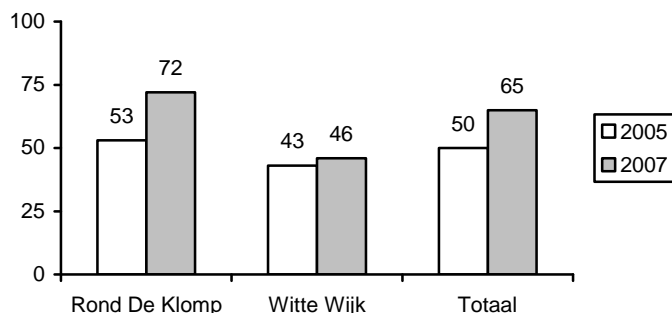
De bewoners en ondernemers is gevraagd in hoeverre zij tevreden zijn over het optreden van de politie in hun woon- of werkomgeving. In beide gebieden zijn in 2007 meer respondenten tevreden over het optreden van de politie dan in 2005 (figuur 2.7). In 2005 was van de geënquêteerde bewoners en ondernemers 48% (zeer) tevreden, terwijl dit in 2007 is toegenomen tot 66%.

Figuur 2.7 Tevreden over politieoptreden rond De Klomp en in Witte Wijk in 2005 en 2007, in %

De tevredenheid over het optreden van toezichthouders in beide gebieden is eveneens toegenomen bij de respondenten groepen (figuur 2.8).

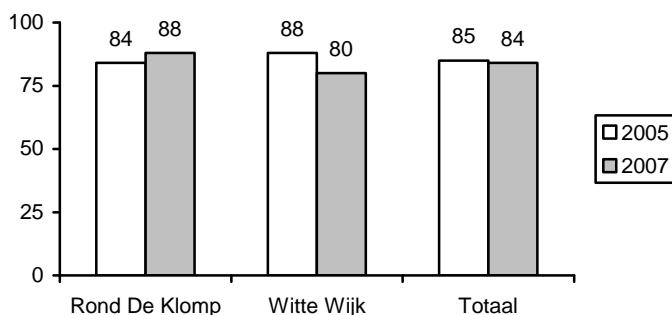
Figuur 2.8 Tevreden over optreden toezichthouders rond De Klomp en in Witte Wijk in 2005 en 2007, in %

Cameratoezicht

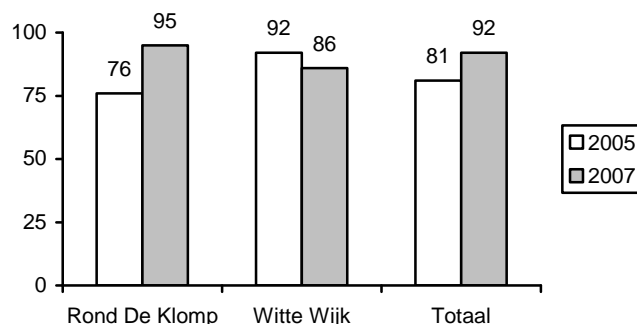
De houding van de bewoners en ondernemers ten opzichte van het cameratoezicht is in 2007 nauwelijks veranderd als de bewoners van de Witte Wijk en de bewoners en ondernemers rond De Klomp samen bestudeerd worden. De tevredenheid was hoog en is hoog gebleven. In de Witte Wijk neemt dit aantal iets af, maar deze verschillen zijn niet significant.

Figuur 2.9 Positief over cameratoezicht rond De Klomp en Witte Wijk in 2005 en 2007, in %

Een overgrote meerderheid van de bewoners ondernemers is van mening dat cameratoezicht geen inbreuk is op de privacy (respectievelijk: 92% in 2007), zie figuur 2.10. Dit is een lichte toename ten opzicht van 2005, toen 81% van de respondenten aangaf het cameratoezicht geen inbreuk op de privacy te vinden. Figuur 2.10 laat een zelfde patroon zien als figuur 2.9. Minder respondenten rond De Klomp vinden het cameratoezicht een inbreuk op hun privacy in 2007 dan in 2005. Terwijl iets meer bewoners van de Witte Wijk het cameratoezicht als een inbreuk op hun privacy zijn gaan zien. Het verschil is echter te gering om conclusies aan te verbinden.

Figuur 2.10 Cameratoezicht rond De Klomp en in Witte Wijk geen inbreuk op privacy in 2005 en 2007, in %

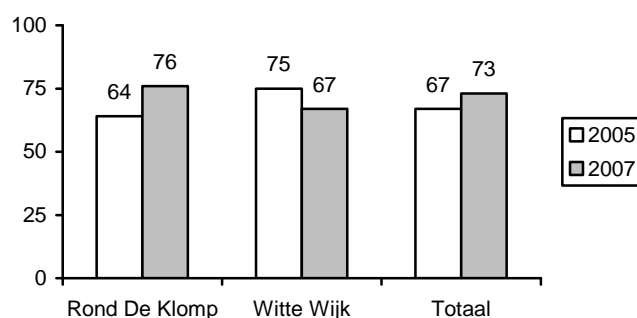

2.4 Verwachtingen en ervaringen cameratoezicht

De bewoners en ondernemers is eind 2007 gevraagd naar hun ervaringen met cameratoezicht. Voor de invoering van cameratoezicht is hen gevraagd naar hun verwachtingen omtrent het cameratoezicht. De verwachtingen van de bewoners, bezoekers en ondernemers komen redelijk goed overeen met de ervaringen (figuur 2.11). Met name de bewoners van de Witte Wijk hadden hoge verwachtingen van het cameratoezicht.

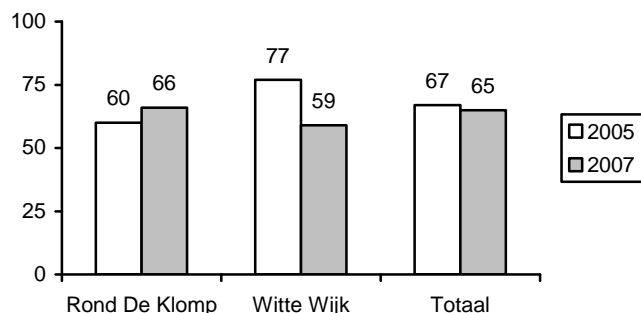
Voor het invoeren van cameratoezicht verwacht 64% van de bewoners en ondernemers rond De Klomp dat veiligheidsgevoelens (sterk) zullen toenemen, in 2007 geeft 76% van de bewoners en ondernemers aan dat dit is toegenomen door plaatsing van de camera's. Van de bewoners van de Witte Wijk verwachtte drie kwart (75%) een toename van de veiligheidsbeleving, terwijl dit volgens een lager percentage (67%) van de bewoners ook is het gebeurd.

Figuur 2.11 Verwachting/ervaring: gevoel van veiligheid zal toenemen/ is toegenomen door cameratoezicht rond De Klomp en in Witte Wijk in 2005/2007, in %

Een vergelijkbaar verwachtingen patroon is zichtbaar bij de vraag naar de afname van agressie en geweld na plaatsen van camera's (figuur 2.12). Voor het invoeren van cameratoezicht verwacht 77% van de bewoners van de Witte Wijk dat agressie en geweld zal afnemen na plaatsen van camera's, terwijl in 2007 59% van mening is dat agressie en geweld is afgenomen. De verwachtingen van de bewoners en ondernemers rond De Klomp was vooraf lager (60%), maar achteraf ervaart 66% een afname van agressie en geweld in hun buurt.

Figuur 2.12 Verwachting/ervaring: agressie en geweld zal afnemen/is afgenomen na plaatsen camera's rond De Klomp en in Witte Wijk in 2005/2007, in %

Een verklaring voor de hooggespannen verwachtingen van het cameratoezicht in de Witte Wijk is niet eenvoudig. Duidelijk is dat het cameratoezicht in de Witte Wijk niet helemaal aan de hooggespannen verwachtingen heeft voldaan. Onduidelijk is waarom de ervaringen van de bewoners achterblijven bij de verwachtingen. Volgens de politie van Heerlen zijn de resultaten van het cameratoezicht ook in de Witte Wijk goed. Binnen enkele weken na plaatsing van camera's is de overlast van verslaafden in de Witte Wijk volgens geïnterviewden grotendeels verdwenen. Twee jaar na plaatsing van de camera's doen zich in de Witte Wijk volgens de politie niet of nauwelijks nog incidenten voor.

2.5 Verwachtingen en ervaringen De Klomp

De bewoners en ondernemers zijn in 2005 gevraagd naar hun verwachtingen rond de komst van de dag- en nachtopvang. Dit is grotendeels door middel van stellingen gedaan. In 2007 zijn dezelfde stellingen opnieuw aan de respondenten voorgelegd.

Vooraf vond 68% van de respondenten de ingebruikname van De Klomp als dag- en nachtopvang voor verslaafde dak- en thuislozen een slechte maatregel (tabel 2.1). Van de bewoners en ondernemers rond De Klomp vond 59% dit. Dit percentage is onder de bewoners van de Witte Wijk hoger (84%). Twee jaar later (in 2007) vindt een meerderheid de ingebruikname van De Klomp juist een goede maatregel. Onder de bewoners van de Witte Wijk is dit percentage 58% en onder de bewoners en ondernemers rond De Klomp is dit 75%.

De voornaamste redenen dat de komst van de dag- en nachtopvang een slechte maatregel werd gevonden door de respondenten, waren volgens hen in 2005: de toename van overlast (65%); achteruitgang van de buurt (47%); en de toename van criminaliteit (20%). In 2007 geven de meeste respondenten het tegenovergestelde op als voornaamste reden, dat de komst van de dag- en nachtopvang een goede maatregel is geweest. Vermindering van overlast wordt door 49% genoemd; verbetering van de buurt door 29% en afname van de criminaliteit door 19%.

Tabel 2.1 Vindt u de komst van dag- en nachtopvang een goede of slechte maatregel, in %

	Rond De Klomp*		Witte Wijk*		Totaal*	
	2005 n=99	2007 n=75	2005 n=50	2007 n=43	2005 n=149	2007 n=118
Goede maatregel	13	59	24	84	17	68
Goede noch slechte maatregel	12	23	18	12	14	19
Slechte maatregel	75	19	58	5	70	14
Totaal	100	100	100	100	100	100

* Significant verschil ($p < 0,05$) tussen 2005 en 2007

De verwachtingen over de komst van de dag- en nachtopvang waren negatief (tabel 2.2 tot en met 2.7). Vooraf dacht een meerderheid dat de opvang er niet toe zou leiden dat verslaafden minder in portieken rondhangen (51%) en dat er minder drugs gedeald wordt (63%). Daarnaast verwachtten ze grotendeels dat er meer verslaafden op straat te zien zouden zijn (76%) en dat er meer drugs gebruikt zou worden in de portieken (58%).

Tabel 2.2 'Door dag- en nachtopvang zullen drugsverslaafden in mijn buurt minder vaak op straat of in portieken rondhangen', in %

	Rond De Klomp*		Witte Wijk*		Totaal*	
	2005 n=102	2007 n=75	2005 n=51	2007 n=44	2005 n=153	2007 n=119
Mee eens	26	75	55	80	37	76
Neutraal	6	8	0	14	4	10
Mee oneens	60	13	35	2	51	10
Weet niet / geen mening	8	4	10	5	8	4
Totaal	100	100	100	100	100	100

* Significant verschil ($p < 0,05$) tussen 2005 en 2007

Tabel 2.3 'Door dag- en nachtopvang zullen er in mijn buurt meer verslaafden op straat te zien zijn', in %

	Rond De Klomp*		Witte Wijk*		Totaal*	
	2005 n=102	2007 n=75	2005 n=51	2007 n=44	2005 n=153	2007 n=119
Mee eens	85	20	61	5	76	14
Neutraal	2	13	4	16	3	14
Mee oneens	10	64	28	73	16	67
Weet niet / geen mening	3	3	8	7	5	4
Totaal	100	100	100	100	100	100

* Significant verschil ($p < 0,05$) tussen 2005 en 2007

Tabel 2.4 'Door dag- en nachtopvang zal er in mijn buurt minder worden gedeald op straat', in %

	Rond De Klomp*		Witte Wijk*		Totaal*	
	2005 n=102	2007 n=75	2005 n=51	2007 n=44	2005 n=153	2007 n=119
Mee eens	10	55	22	50	14	53
Neutraal	6	24	6	23	6	24
Mee oneens	70	11	51	21	63	14
Weet niet / geen mening	15	11	22	7	8	10
Totaal	100	100	100	100	100	100

* Significant verschil ($p < 0,05$) tussen 2005 en 2007

Tabel 2.5 'Door dag- en nachtopvang zullen drugsverslaafden in mijn buurt vaker drugs gebruiken op straat of in portieken', in %

	Rond De Klomp*		Witte Wijk*		Totaal*	
	2005 n=102	2007 n=75	2005 n=51	2007 n=44	2005 n=153	2007 n=119
Mee eens	64	7	43	5	58	6
Neutraal	4	29	10	18	5	25
Mee oneens	20	52	31	64	24	56
Weet niet / geen mening	13	12	16	14	14	13
Totaal	100	100	100	100	100	100

* Significant verschil ($p < 0,05$) tussen 2005 en 2007

In 2007 is de houding over het algemeen volledig omgeslagen. Van de respondenten vindt 76% dat er minder vaak verslaafden in portieken rondhangen en 52% vindt dat er minder drugs gedeald wordt. Er zijn volgens 66% niet meer verslaafden te zien op straat dan voor de komst van de dag- en nachtopvang en de helft vindt niet dat er meer drugs in de portieken wordt gebruikt dan twee jaar geleden.

Vooraf werd verwacht dat verslaafden niet beter aanspreekbaar zouden zijn voor de buurtbewoners (tabel 2.6). In 2007 zijn de respondenten over het algemeen neutraal over de aanspreekbaarheid van de verslaafden. Uit de interviews komt naar voren dat de bewoners rond De Klomp niet direct de verslaafden zelf benaderen, maar het meldpunt toezicht gebruiken als aanspreekpunt. Dit werkt voor hen prima.

Tabel 2.6 'Door dag- en nachtopvang zullen verslaafden beter aanspreekbaar zijn voor buurtbewoners', in %

	Rond De Klomp*		Witte Wijk*		Totaal*	
	2005 n=102	2007 n=75	2005 n=51	2007 n=44	2005 n=153	2007 n=119
Mee eens	17	31	29	21	21	27
Neutraal	13	39	4	59	10	47
Mee oneens	51	12	35	7	46	10
Weet niet / geen mening	20	19	31	14	24	17
Totaal	100	100	100	100	100	100

* Significant verschil ($p < 0,05$) tussen 2005 en 2007

Dat de dag- en nachtopvang er voor zal zorgen dat het leven van de verslaafden verbetert verwachtte vooraf 63% van de respondenten (tabel 2.7). Dat na twee jaar de opvang positiever gewaardeerd wordt komt ook terug bij dit onderwerp. In 2007 vindt 83% dat de opvang het leven van de verslaafden heeft verbeterd.

Tabel 2.7 'De dag- en nachtopvang zal er voor zorgen dat het leven van de verslaafden verbetert', in %

	Rond De Klomp*		Witte Wijk*		Totaal*	
	2005 n=102	2007 n=75	2005 n=51	2007 n=44	2005 n=153	2007 n=119
Mee eens	62	83	67	84	63	83
Neutraal	9	7	4	5	8	6
Mee oneens	16	5	12	5	14	5
Weet niet	14	5	18	7	15	6
Totaal	100	100	100	100	100	100

* Significant verschil ($p < 0,05$) tussen 2005 en 2007

2.6 Mening geïnterviewden

Ook uit de interviews met vertegenwoordigers van politie, toezichthouders, gemeente en bewoners blijkt dat de situatie rond De Klomp unaniem als positief wordt beoordeeld. Incidenten met bezoekers van De Klomp doen zich niet of nauwelijks meer voor. In de beheerscommissie voor de dag- en nachtopvang De Klomp, waarin ook bewoners en ondernemers zijn vertegenwoordigd, worden klachten over de bezoekers van De Klomp en voorvallen rond De Klomp besproken. De beheerscommissie komt maandelijks bijeen om de ontvangen klachten te bespreken. Begin 2007 is de frequentie van deze bijeenkomsten teruggebracht naar één maal in de zes maanden. Vanwege het ontbreken van klachten wordt een hogere frequentie door betrokken niet zinvol geacht. De halfjaarlijkse bijeenkomsten van de beheerscommissie hebben nog vooral tot doel de contacten te onderhouden.

Toezichthouders

In het centrum zijn ongeveer 45 toezichthouders werkzaam, waarvan acht als buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA) zijn aangesteld. Zij hebben wettelijke bevoegdheden om bepaalde strafbare feiten met een proces-verbaal af te doen. De toezichthouders zijn hoofdzakelijk preventief aanwezig in de openbare ruimte tijdens het surveilleren in de wijk. Zij werken van maandag tot en met zaterdag van 07.00 uur tot 23.30 uur. Incidenteel werken zij op zondagen, bijvoorbeeld op koopzondagen en als er een evenement is.

Toezichthouders wijzen personen op ongewenst gedrag, letten op gebreken in de openbare ruimte, zoals bijvoorbeeld illegaal gedumpt afval of kapotte bestrating. Daarnaast signaleren zij vormen van overlast en hinderlijk gedrag. Indien nodig zal de toezichthouder de overlast veroorzakende persoon aanspreken op zijn gedrag. Als er al eens een voorval is rond De Klomp, zijn toezichthouders of politie volgens geïnterviewden direct aanwezig. De betrokken personen worden aangesproken en, indien nodig, verwijderd of meegenomen naar het politiebureau. Cameratoezicht is volgens de geïnterviewden een bruikbaar hulpmiddel bij het voorkomen en tegengaan van vormen van overlast en misdrijven. Excessen zouden niet of nauwelijks meer voorkomen.

Huidige situatie

De inzet van toezichthouders en politie is volgens geïnterviewden nog steeds nodig. Het aantal drugsverslaafden op straat en de overlast die zij veroorzaken is weliswaar afgenomen, maar door vertegenwoordigers van toezichthouders en politie is opgemerkt dat de kans dat de overlast terugkeert aanwezig is. De bezoekers van De Klomp hebben volgens geïnterviewden in het algemeen weinig te verliezen. De verwachting van enkele geïnterviewden is dat zij zich bij een lager niveau van toezicht zullen misdragen en overlast veroorzaken. Het huidige niveau van toezicht, waaronder door geïnterviewden met de camera's worden begrepen, maar tevens de inzet van toezichthouders en de opvolging door de politie, wordt voor het beheersbaar houden van de situatie rond De Klomp als voldoende beschouwd.

3. REGISTRATIEGEGEVENS

In dit hoofdstuk worden de ontwikkelingen in incidentmeldingen voor de cameragebieden bij de politie in de gemeente Heerlen weergegeven.

De politiegegevens zijn afkomstig uit het bedrijfsprocessensysteem (BPS) van de politie in Heerlen. Bij de incidenten gaat het om voorvallen die ter kennis zijn gekomen van de politie. Hierbij kan het gaan om een melding door de politie zelf, door personen die een incident hebben waargenomen en hiervan de politie op de hoogte stellen of door het doen van een aangifte. Incidenten waarvan geen melding of aangifte is gedaan of op andere wijze ter kennis van de politie zijn gekomen, zijn derhalve niet als incident geregistreerd en niet in de analyses meegenomen.

Categorieën

Om te kunnen vaststellen of de veiligheid en leefbaarheid is verbeterd na invoering van cameratoezicht zijn op straatniveau cijfers verzameld over (uitgaans)geweld, vermogensmisdrijven en openbare orde problematiek in de cameragebieden.

De incidenten zijn onderverdeeld in de volgende delictcategorieën:

1. *Geweld tegen personen*: straatroof; diefstal van fiets met geweld; diefstal met geweld; overige diefstallen met geweld; openlijke geweldpleging tegen personen; bedreiging; doodslag/moord; overige misdrijven tegen het leven; eenvoudige mishandeling; zware mishandeling; verkrachting; en aanranding
2. *Geweld tegen objecten*: vernieling aan auto; vernieling aan openbaar gebouw; vernieling overige objecten; en openlijke geweldpleging tegen goederen;
3. *Openbare orde problematiek*: belediging; discriminatie; vechtpartij (zonder gevolgen); ruzie/ twist (zonder gevolgen); overlast in verband met drugs; en overige overtredingen/delicten openbare orde;
4. *Vermogensmisdrijven*: diefstal uit auto; diefstal uit/vanaf andere vervoersmiddelen; inbraak woning; inbraak schuur; inbraak winkel; inbraak bedrijf; overige diefstallen met braak; zakkenrollerij; winkeldiefstal; diefstal van (vracht)auto; diefstal van motor; diefstal van (brom)fiets; en overige (eenvoudige) diefstallen.

Ontwikkelingen

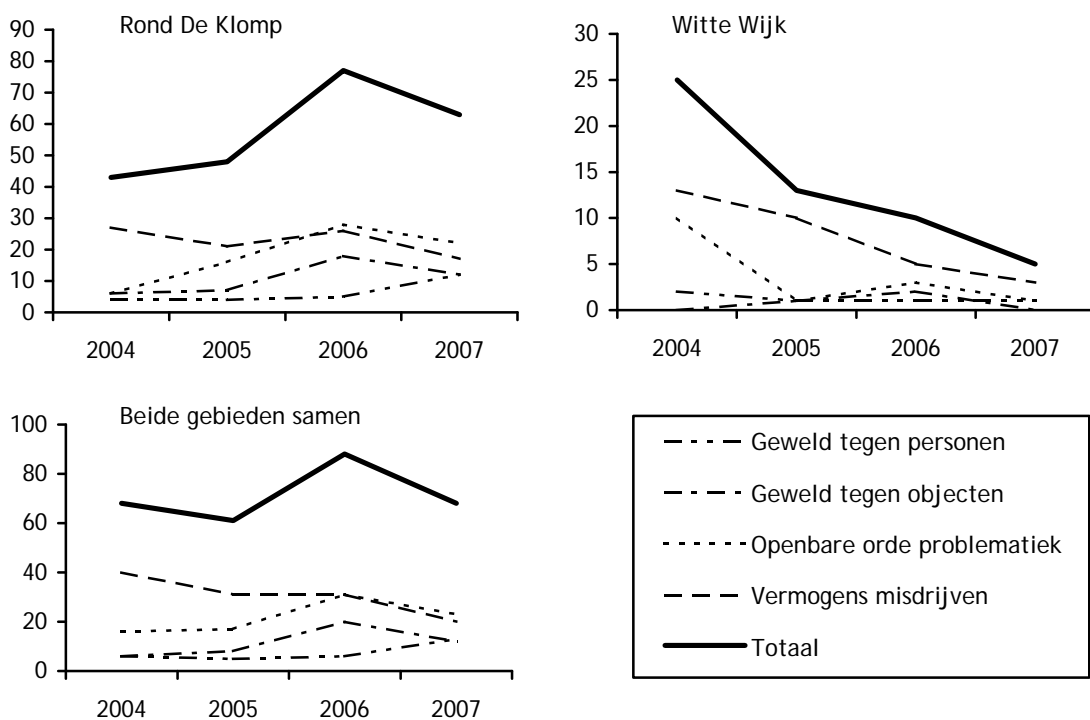
Uit figuur 3.1 blijkt dat het totaal aantal incidenten uit de selectie in het cameragebied rond De Klomp niet is gedaald sinds de invoering van het cameratoezicht. In 2005 werden er 48 incidenten gemeld door de politie, terwijl dit er 63 zijn in 2007. In de Witte Wijk is dit wel het geval (van 13 in 2005 naar vijf in 2007), maar de daling is voor de komst van het opvangcentrum en de plaatsing van camera's al ingezet (25 in 2004).

In het gebied rond De Klomp, waar de camera's hangen, doet zich na plaatsing in eerste instantie een stijging voor van het aantal incidentenmeldingen bij de politie. Voor het bereiken van een afname van de geregistreerde incidenten die zich met name in de openbare ruimte voordoen, zoals geweldsmisdrijven, overlast en overige verstoringen van de openbare orde, is enige tijd nodig. Door het cameratoezicht worden met name de veelal op straat voorkomende voorvallen en misdrijven gesignaleerd. Door deze verbeterde signalering en de opvolging van de politie worden er in eerste instantie meer incidenten geregistreerd. Hierdoor vindt vooral in de beginperiode van cameratoezicht vaak een stijging plaats van het aantal geregistreerde incidenten. Na verloop van tijd zal, mits het cameratoezicht goed werkt, de opvolging van door camera's waargenomen incidenten goed

is georganiseerd, dit weer moeten afnemen. Het verhogen van de pakkans en het zichtbare optreden van toezichthouders en politie zal potentiële daders afschrikken.

Rond De Klomp is het aantal incidenten na een aanvankelijke stijging ook weer afgenomen. Dit geldt vooral voor openbare orde problematiek en vernielingen, maar niet voor geweld tegen personen. De aantallen geweldsincidenten tegen personen zijn relatief laag, maar laten in 2007 een stijging zien tot 12 incidenten tegenover vijf in 2006. Uit een gesprek met de politie is gebleken dat de opvolging van het cameratoezicht doorgaans goed is geregeld, maar dat af en toe prioriteit moet worden gegeven aan andere incidenten. Geweldsincidenten hebben echter altijd een hoge prioriteit.

Figuur 3.1 Aantal incidentmeldingen politie naar soort in de gebieden rond De Klomp en de Witte Wijk, in 2004-2007

4. CONCLUSIES

In dit afsluitende hoofdstuk wordt allereerst een beknopt overzicht gegeven van de belangrijkste verschillen tussen de eindmeting en de meting voorafgaande aan de ingebruikname van dag- en nachtopvang De Klomp en de invoering van het cameratoezicht rond De Klomp aan de hand van de thema's veiligheidsbeleving, criminaliteit en overlast, toezicht en ervaringen met cameratoezicht. Afgesloten wordt met enkele concluderende opmerkingen.

Veiligheidsbeleving

De gevoelens van veiligheid zijn bij bewoners en ondernemers in zowel het gebied rond De Klomp als de Witte Wijk enorm gestegen. Tussen 2005 en 2007 is het percentage respondenten dat zich veilig voelt in beide gebieden samen significant toegenomen van 54% naar 80%.

Criminaliteit en overlast

Het slachtofferschap van geweld en agressie in het gebied rond De Klomp onder de bewoners en ondernemers is met ruim de helft afgenomen. In 2005 gaf 31% van de respondenten aan slachtoffer te zijn geweest van agressie of geweld. In 2007 is dit percentage 14%. Ook het percentage respondenten dat in 2007 aangeeft ooggetuige te zijn geweest van voorvallen of misdrijven rond De Klomp is afgenomen ten opzichte van 2005. Toen was de helft van de respondenten ten minste één keer getuige geweest. In 2007 heeft 35% een voorval of misdrijf gezien. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt doordat significant minder bewoners van de Witte Wijk aangeven ooggetuige te zijn geweest in 2007, ten opzichte van 2005.

De voorvallen en misdrijven zijn volgens de bewoners en ondernemers rond De Klomp en in de Witte Wijk in 2007 significant afgenomen ten opzichte van 2005. Het percentage respondenten dat aangeeft dat vermogensdelicten voorkomen, is gedaald van 48% in 2005 naar 13% in 2007. Deze percentages zijn bij voorvallen van dreiging, voorvallen van verloedering en drugsgerelateerde voorvallen gedaald van respectievelijk 61%, 91% en 61% in 2005 naar 41%, 80% en 23% in 2007.

Met name de overlast van verslaafden is sterk afgenomen. In 2005 gaf 53% van de bewoners van de Witte Wijk aan hinder te ondervinden van verslaafden, in 2007 is dit nog slechts 9%. Het percentage bewoners en ondernemers rond De Klomp dat overlast van verslaafden ervaart is nagenoeg gehalveerd (van 51% in 2005 naar 27% in 2007). Ook het percentage respondenten dat overlast van jongeren ervaart is significant afgenomen van 42% in 2005 naar 29% in 2007.

Politiecijfers

Uit de registratie van incidenten blijkt dat het aantal door de politie geregistreerde misdrijven niet is afgenomen in het cameragebied rond De Klomp sinds de invoering van het cameratoezicht. In de Witte Wijk is het aantal incidentenmeldingen wel gedaald. Deze daling is overigens al ingezet voor de plaatsing van camera's rond De Klomp. De incidentenmeldingen rond De Klomp zijn direct na plaatsing van de camera's in eerste instantie zelfs enigszins gestegen, maar vervolgens afgenomen. De aanvankelijke stijging van geregistreerde incidenten is een direct gevolg van het cameratoezicht.

Door het cameratoezicht zijn misdrijven gesignaleerd en ter kennis gekomen van de politie die zonder cameratoezicht niet zouden zijn gemeld. Door dit camera-effect is in de beginperiode sprake van een stijging van het aantal geregistreerde incidenten. Na verloop van tijd neemt dit weer af, wanneer het cameratoezicht goed werkt en opvolging door politie en toezichthouders plaatsvindt. Verdachten van misdrijven waren aangehouden en geverbaliseerd. Door de verbeterde zichtbaarheid en de snelle opvolging wordt de pakkans vergroot. De afschrikkende werking van camera's ontmoedigt potentiële daders een misdrijf te plegen, waardoor crimineel gedrag wordt voorkomen en na verloop van tijd de geregistreerde criminaliteit afneemt. Deze afname doet zich rond De Klomp echter niet voor bij geweld tegen personen. Het aantal geweldsincidenten is er zelfs toegenomen. Deze toename is het gevolg van de vergrote pakkans en derhalve een camera-effect. De afschrikkende werking van camera's treedt bij impulsieve incidenten minder op. Personen die zich in situaties bevinden waarin een rationele keuze wordt beïnvloed door emoties (woede) of bijvoorbeeld alcohol (en drugs), zullen zich door camera's minder laten weerhouden van het plegen van delicten. Cameratoezicht leidt derhalve niet perse tot minder (geregistreerde) geweldsincidenten.

Toezicht

De tevredenheid over het optreden van de politie en de toezichthouders in de cameragebieden is toegenomen. Met name de bewoners rond De Klomp zijn in 2007 meer tevreden over het optreden van de politie dan ze in 2005 waren. Ook over het optreden van toezichthouders is de tevredenheid toegenomen. Voor de bewoners van de Witte Wijk geldt dat de tevredenheid over het optreden van de politie ook sterk is toegenomen, maar de tevredenheid over de toezichthouders is nagenoeg hetzelfde als in 2005.

Verwachtingen

De verwachtingen over de ingebruikname van De Klomp als dag- en nachtopvang voor verslaafde dak- en thuislozen waren over het algemeen (zeer) negatief. Zowel bewoners als ondernemers gaven vooraf aan dat zij verwachten dat de overlast en de criminaliteit zou toenemen en de buurt achteruit zou gaan. In 2007 is het percentage respondenten dat de komst van het opvangcentrum een goede maatregel vindt echter 68%, terwijl dit in 2005 slechts 17% was. Redenen die nu door de respondenten gegeven worden om te beargumenteren dat het een goede maatregel is, zijn de afname van overlast en criminaliteit en de verbetering van de buurt.

De verwachtingen van de bewoners en ondernemers van het effect van het cameratoezicht rond De Klomp komen grotendeels overeen met de ervaringen die zij twee jaar later hebben. De bewoners en ondernemers rond De Klomp hadden wel een iets lagere verwachting van het effect dan dat zij hebben ervaren, terwijl de bewoners van de Witte Wijk enigszins hogere verwachtingen hadden. De discrepantie tussen de verwachtingen van het cameratoezicht en de ervaringen van de bewoners van de Witte Wijk laat zich niet eenvoudig verklaren. Volgens de politie was de overlast van drugsverslaafden in de Witte Wijk na het plaatsen van camera's binnen enkele weken verdwenen. De drugsoverlast is er niet weer teruggekeerd, noch is in de Witte Wijk sprake van incidenten of andere vormen van overlast in de openbare ruimte. Het verschil in de ervaringen met cameratoezicht en de effecten die bewoners rond De Klomp en in de Witte Wijk er aan toeschrijven is derhalve onduidelijk.

Ten slotte

Over het algemeen zijn de bewoners en ondernemers rond De Klomp en in de Witte Wijk tevredener over de situatie in hun woon- of werkomgeving dan ze van tevoren hadden verwacht. De ingebruikname van De Klomp als dag- en nachtopvang voor verslaafde dak-

en thuislozen heeft niet tot een toename van overlast en criminaliteit geleid. Daarnaast is de buurt er ook niet op achteruit gegaan volgens een meerderheid van de respondenten.

In de afgelopen twee jaar is het slachtofferschap gedaald onder de bewoners en ondernemers en zijn zij zich veiliger gaan voelen rond De Klomp. Met name de overlast die wordt ervaren van verslaafden is sterk gedaald sinds 2005. Dat het aantal incidentenmeldingen bij de politie is toegenomen sinds de ingebruikname van De Klomp en de invoering van het cameratoezicht is uitsluitend te wijten aan de signaleringsfunctie van de camera's. Hoewel de bewoners en ondernemers minder vaak slachtoffer van incidenten zijn in het cameragebied worden door het cameratoezicht meer incidenten waargenomen en door de politie geregistreerd. Deze toename is echter vooral een camera-effect. De geregistreerde incidenten hebben vaak helemaal niet te maken met bezoekers van De Klomp. Dit blijkt ook uit de bijeenkomsten van de beheerscommissie Dag- en nachtopvang De Klomp, waarin onder meer bewoners en ondernemers zijn vertegenwoordigd. Vanwege het ontbreken van klachten over bezoekers van De Klomp komt de beheerscommissie niet langer maandelijks, maar nog slechts één maal per half jaar bij elkaar. Betrokkenen zijn tevreden over de samenwerking in de beheerscommissie. De situatie rond de dag- en nachtopvang is volgens betrokkenen beheersbaar gebleken.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Bieleman, B., A. Kruize, J. Snippe (2002):
Evaluatie Cameratoezicht Groningen. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Boers, J. (2008):
Angst en vertrouwen. Het effect van positieve en negatieve factoren op veiligheidsbeleving. Dynamics of Governance, Faculteit der Sociale Wetenschappen, Vrije Universiteit, Amsterdam
- Bureau Onderzoek en Statistiek van de gemeente Heerlen (2004):
Monitor Operatie Hartslag Heerleen. Meting 2004. Gemeente Heerlen, Heerlen.
- Gemeente Heerlen (2002):
Cameratoezicht in Heerlen. Gemeente Heerlen, Heerlen.
- Gemeente Heerlen, Politiedistrict Heerlen en VCS (2008)
Procedure handboek cameratoezicht. Gemeente Heerlen, Heerlen
- Leeuw, de E., J. Hox (1998):
Non-respons in Surveys: een overzicht. In: Kwantitatieve Methoden, 19, 31-53.
- Snippe, J., A. Kruize, B. Merkelijn, H. Naayer, B. Bieleman (2003):
Evaluatie Cameratoezicht Rotterdam. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Snippe, J., A. Kruize, C. Ogier, B. Bieleman (2005):
Evaluatie Cameratoezicht Gouda. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Snippe, J., A. Kruize, C. Ogier, B. Bieleman (2005):
Evaluatie Cameratoezicht Heerlen. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam
- Uitvoeringsconsortium Projectbureau Politiemonitor (2003):
Politiemonitor bevolking 2003. Uitkomsten voor de regio Limburg Zuid. Uitvoeringsconsortium Projectbureau Politiemonitor, Den Haag.
- VCS Observation (2005):
Coppweb® rapportage. CTR Heerlen 1 juli - 31 december 2004. VCS Observation, Waalwijk.
- www.parkstad-limburg.nl

BIJLAGE ONDERZOEKSMETHODEN EN RESPONS

1. Kwantitatieve onderzoeksmethoden

Kwantitatieve onderzoeksmethoden worden gebruikt om in kaart te brengen hoe meningen, opvattingen of problemen binnen een bepaalde groep verdeeld zijn. Bij deze vorm van onderzoek wordt meestal met (grote) steekproeven gewerkt en worden (veel) mensen tegelijk ondervraagd. De vragenlijsten bestaan vooral uit gesloten vragen: de respondent kan een keuze maken uit vooraf opgestelde antwoorden.

Kwantitatief onderzoek wordt uitgevoerd met behulp van telefonische, schriftelijke of face-to-face enquêtes. Een keuze uit deze methodes wordt gemaakt aan de hand van de samenstelling en grootte van de te onderzoeken groep, de onderzoeksvragen, het tijdspad en de beschikbare middelen.

Telefonische enquêtes

Telefonisch onderzoek is een goede keuze als een grote groep mensen ondervraagd moet worden en deze mensen ook nog eens verspreid zijn over een groot gebied. Een voorwaarde hierbij is dat de telefoonnummers van de respondenten beschikbaar zijn. Deze vorm van onderzoek is in korte tijd te realiseren en de resultaten zijn snel inzichtelijk.

Schriftelijke enquêtes

Schriftelijk onderzoek is geschikt als er voldoende tijd is en het van belang is dat respondenten zonder tussenkomst van een interviewer tijd hebben om na te denken over hun antwoorden. Aan de respondenten in de steekproef wordt een schriftelijke vragenlijst met begeleidende brief gestuurd. Er zijn twee belangrijke randvoorwaarden bij schriftelijk onderzoek: de adressen van de doelgroep moeten beschikbaar zijn; en er moet bij de respondenten een flinke mate van betrokkenheid bij het onderwerp zijn (anders werken mensen niet mee aan het onderzoek en zal de respons relatief laag zijn). Schriftelijk onderzoek kan goedkoper zijn, maar kent een langere doorlooptijd en vaak een lagere respons.

Face-to-face enquêtes

Face-to-face onderzoek vindt met name plaats bij langere enquêtes, onder moeilijk te bereiken doelgroepen (bijvoorbeeld verslaafden, dak- en thuislozen en hangjongeren) of bij onderwerpen die zich minder goed lenen voor telefonische of schriftelijke enquêtes (bijvoorbeeld slachtoffers van (huiselijk) geweld). Daarnaast wordt face-to-face onderzoek wel toegepast in gebieden met een relatief gering aantal potentiële respondenten en verhoudingsgewijs weinig vaste telefoonaansluitingen. Dit is bijvoorbeeld het geval in de cameragebied Akerstraat Noord en Heisterberg. Face-to-face onderzoek heeft een aantal voordelen: de interviewer kan de vragen toelichten; de respondenten worden persoonlijk aangesproken; en het is een goede manier om lastig te bereiken groepen te ondervragen. Een nadeel ten opzichte van telefonisch en schriftelijk onderzoek is dat deze methode relatief veel tijd kost en derhalve duurder is.

Respons

Naast de grootte van de te onderzoeken groep en het tijdspad is ook de respons een belangrijke factor in de keuze voor een onderzoeksmethode. Bij reguliere veldwerkprocedures is een respons van 50% à 60% te verwachten. Niet alleen het veldwerk, maar ook de dataverzameling zelf is van invloed op de respons. Het face-to-face interview levert

gemiddeld de hoogste respons (70%) op, telefonische interviews is een goede tweede met gemiddeld 67% en postenquêtes leveren gemiddeld 61% respons op.¹

Een combinatie van dataverzamelmethode wordt vaak ingezet om een hogere respons te verkrijgen. Hierbij worden de sterke punten van de gebruikte dataverzamelmethode gecombineerd.

2. De toegepaste enquêtes

Het afnemen van de enquêtes voor de evaluatie van het cameratoezicht in de drie cameragebieden (winkelcentrum Heerlerheide, winkelcentrum Hoensbroek en Akerstraat Noord en Heisterberg) hebben plaatsgevonden in het najaar van 2005 en 2007. Gekozen is om verschillende benaderingswijze bij de doelgroepen te gebruiken om de respons te maximaliseren.

Benaderingswijze

De ondernemers, bewoners en bezoekers zijn op diverse manieren benaderd. Bij de ondernemers is de vragenlijst face-to-face afgenomen. De bezoekers zijn op straat benaderd door de enquêteurs waar hen is gevraagd mee te werken aan het onderzoek. Indien zij hiertoe bereid waren is het telefoonnummer gevraagd en zijn zij op een later tijdstip door de enquêteur gebeld om telefonisch de vragenlijst af te nemen. Een combinatie van dataverzamelmethode is gebruikt om de bewoners te benaderen. Ten eerste is getracht hen telefonisch te bereiken. Lukte dit niet, dan zijn zij schriftelijk benaderd. Om de respons te verhogen is vervolgens een enquêteur langs de deuren gegaan om de vragenlijst face-to-face af te nemen. Deze handelswijze is conform onze ervaringen met respondenten uit ander onderzoek: de hoogste respons wordt bereikt met behulp van een schriftelijke aankondiging en een persoonlijk bezoek aan huis.

Respons

Om de respons te berekenen wordt voor de ondernemers en bewoners uitgegaan van de oorspronkelijke steekproef van adressen waarbij verkeerde adressen en reeds verhuisde personen niet zijn meegenomen. Tabel 1 laat zien dat voor de totale onderzoeksgroep een respons is bereikt van 79% in 2007. In 2005 was de respons 59%.

Tabel 1 Overzicht respons in 2005 en 2007

	2005		2007	
	n	%	n	%
Steekproef	220		157	
technische non-respons	2		6	
niet benaderd	0		0	
Onderzoeksgroep	218	100	151	100
niet bereikt (binnen onderzoeksperiode)	46	29	0	0
weigering	19	12	32	21
afgenomen interviews	153	59	119	79

Het totaal aantal geworven bezoekers wordt gezien als de steekproef, waarbij incorrecte telefoonnummers niet zijn meegenomen. Daarnaast zijn de personen die uiteindelijk niet

¹ Leeuw, de E., J. Hox (1998). Non-respons in Surveys: een overzicht. In: Kwantitatieve methoden, 19, 31-53.

benaderd zijn, aangezien het vooraf vastgestelde aantal af te nemen enquêtes reeds was behaald, evenmin meegenomen. De totale onderzoeksgroep bestaat derhalve in 2005 uit 218 personen en in 2007 uit 151 personen.